

A digitális médiahasználat jellemzői és korrelátumai másfél éves korban: egy reprezentatív magyarországi felmérés eredményei

Kopcsó Krisztina¹ – Ökrös Fruzsina^{1,2} – Boros Julianna^{1,3}

¹KSH Népeségtudományi Kutatóintézet

²PTE Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar Demográfia és Szociológia Doktori Iskola

³Semmelweis Egyetem, Orvostudományi Kar, Magatartástudományi Intézet

Absztrakt

A hátrányos fejlődési következmények csökkentése érdekében a nemzetközi ajánlások két éves kor alatt a digitális médiaeszközök használatának teljes mellőzését javasolják, ez ugyanakkor egyre kevesebb gyermekre jellemző. Tanulmányunk célja szociodemográfiai szempontból reprezentatív magyarországi mintán megvizsgálni a kora gyermekkori médiahasználat elterjedtségét és sajátosságait, és a napi képernyőidő szocioökonómiai és demográfiai meghatározottságát. Teszteljük továbbá a helyettesítési hipotézist, miszerint a nagyobb mértékű médiahasználat kevesebb szülővel végzett egyéb közös tevékenységgel jár együtt. Az elemzés a Kohorsz '18 Magyar Születési Kohorszvizsgálat harmadik hullámának súlyozott részadatbázisán valósult meg (n=2569), másfél éves (M=17,99 hónap, SD=0,84) gyermekek körében (52% fiú, 48% lány). Az adatok anyai beszámolókon alapulnak. A gyermekek döntő többsége digitális médiaeszköz használónak bizonyult, leggyakrabban televíziót néztek, 43,6%-uk napi gyakorisággal. A médiaeszköz használó gyermekek napi átlagos képernyőideje 99,6 perc volt, 37,5%-uk napi képernyőideje haladta meg az egy órát. A napi képernyőidő jelentős összefüggést mutatott az anya szocioökonómiai státuszával és életkorával. A napi több mint fél óra képernyőidővel jellemezhető gyermekekre többváltozós elemzésekben kisebb arányban volt igaz, hogy a szüleik gyakran mondókáztak nekik, vagy játszottak velük a házon belül vagy a szabadban, mint az ennél rövidebb képernyőidővel jellemezhető gyermekekre. Az eredmények a kora gyermekkori médiahasználat elterjedtségére és az ártalomcsökkentési megközelítés jelentőségére hívják fel a figyelmet, vagyis arra, hogy a családokat a fejlődési kockázatot minél inkább csökkentő médiahasználati szokások kialakításában érdemes támogatni.

Kulcsszavak: digitális médiahasználat, képernyőidő, szocioökonómiai és demográfiai eltérések, kora gyermekkor, Kohorsz '18

A digitális technológia gyors térnyerése megváltoztatta a világot – és ahogy egyre több gyermek kerül be a digitális térbe, a gyermekkor maga is fokozatosan megváltozik (UNICEF, 2017). A képernyő-kultúra egyre fiatalabb kortól válik a mindennapok részévé. Az Egyesült Államokban 2020-ban a 0-8 éves gyermeket nevelő háztartások 97%-ban volt tévé, és ugyanekkora hányaduk rendelkezett okostelefonnal (Rideout & Robb, 2020). Magyarországon hasonló lefedettséggel találkozunk. A Kohorsz '18 Magyar Születési Kohorszvizsgálat eredményei szerint 2018-19-ben a gyermeket váró családok 84,4%-ának volt nagyképernyős televíziója, 96,9%-uknak legalább egy okostelefonja, 88,5%-uknak számítógépe, továbbá 94,4%-uk rendelkezett internethozzáféréssel (Veroszta et al., 2021). A gyermekek egyre fiatalabb korban kezdődő digitális médiahasználatát az ilyen eszközökhöz való széleskörű hozzáférés és a szülők saját gyakori médiahasználatja is fokozza (Jago et al., 2012).

A technológia fejlődésével az érintőképernyős, hordozható eszközök (okostelefonok, tabletek) népszerűvé válása átalakította a médiahasználati szokásokat. A hordozható digitális médiaeszközök használata 2013 és 2020¹ között a 0-8 évesek körében napi 15 percről 55 percre nőtt, a két éven aluliak körében pedig 2 percről 7 percre (Rideout & Robb, 2020). Hasonló trend figyelhető meg Magyarországon is: míg 2012-ben a három éven aluli gyermekek kevesebb mint 10%-a használt okostelefont vagy tabletet, addig 2016-ban már 40% körül volt ez az arány (Konok, Bunford, et al., 2020; Konok, Peres, et al., 2020). Egy másik, 2018-ban lezajlott adatfelvételben pedig a 8-38 hónapos gyermekek 72%-a használt okoseszközt (Kocsóné Kolkopf & Kiss, 2020).

Mindazonáltal a leggyakrabban használt digitális médiaeszköznek kora gyermekkorban néhány évvel ezelőtt változatlanul a tévé bizonyult (Durham et al., 2021; Rideout & Robb, 2020). A leggyakrabban végzett digitális médiahasználati tevékenység pedig a tévé- és videónézés volt: 2020-ban a két éven aluli amerikai gyermekek napi átlagos képernyőideje 49 perc volt, amiből 45 percet töltöttek tévé- és videónézéssel (Rideout & Robb, 2020). 34%-uk nézett napi rendszerességgel tévét vagy videókat, ami nem jelent számottevő eltérést a korábbi évektől, az elérés módja ugyanakkor változott: míg 2017-ben 8, addig 2020-ban 17%-uk nézett videókat online. A gyerekek között mindemellett nagy változatosság volt megfigyelhető: míg a felmérést megelőző napon a két éven aluliak 56%-a egyáltalán nem képernyőzött, addig 20%-uk 1-2 órában, 11%-uk pedig 2 órában vagy hosszabb ideig. Azon két éven aluli gyermekek körében pedig, akik használtak a felmérést megelőző napon digitális médiaeszközöket, a használat átlagos időtartama 1 óra 54 perc volt.

¹ A Common Sense Media 2020-as adatfelvétele márciusban zajlott, a koronavírus elterjedését és a kapcsolódó korlátozásokat megelőzően.

A kutatások Európában is a kora gyermekkori médiahasználat elterjedtségére utalnak. Egy 2015 és 2019 között lezajlott német születési kohorszvizsgálatban (Durham et al., 2021) az egy éves gyermekek 45%-a használt már digitális média eszközöket, leggyakrabban tévét: 33%-uk nézett már tévét (20% rendszeresen), és 16,9%-uk használt már okostelefont (9% rendszeresen). Ehhez hasonlóan, egy másik németországi vizsgálatban (Paulus et al., 2024), a 0-4 évesek körülbelül fele bizonyult képernyőhasználónak 2019 és 2022 között, akik átlagosan napi 20,7 percet töltöttek képernyő előtt. Ez az átlagidő a korral nőtt, a 0-1 évesek körében 7,2, az 1-2 évesek körében 14,4, a 2-3 évesek körében 24,9, a 3-4 évesek körében pedig 30,1 perc volt. Faragó és mtsai. (2020) kényelmi mintavétellel végzett magyarországi kutatásában a szülői beszámolók szerint a gyermekek 36,5%-a nézett tévét és 27,6%-a használt okostelefont kétéves kora előtt.

Fejlődési kockázat és nemzetközi ajánlások

A korai digitális médiahasználat elterjedése kutatások sorát ösztönözte annak vizsgálatára, hogy a digitális médiaeszközök használata miként befolyásolja a gyermekek fejlődését (áttekintő tanulmányokért lásd Kostyrka-Allchorne et al., 2017; Streegan et al., 2022). A kutatások számos összefüggést tártak fel, így például a túlzott korai médiahasználat és a kisgyermekek testtömeg-indexe (Duch, Fisher, Ensari, & Harrington, 2013; Zhao et al., 2018; Kracht et al., 2023), alvásának időtartama és minősége (Cheung et al., 2017; Zhao et al., 2018; Przybylski, 2019), szocio-emocionális és szelfregulációs nehézségei (Hinkley et al., 2014; Radesky et al., 2014; Zhao et al., 2018; McArthur et al., 2020; Desmarais et al., 2021; Wan et al., 2021; Qu et al., 2023), általános fejlődése (Madigan et al., 2019; McArthur et al., 2020; Takahashi et al., 2023), nyelvi fejlődése (Duch, Fisher, Ensari, Font, et al., 2013; Dynia et al., 2021; Qu et al., 2023;), valamint figyelmi problémái (Desmarais et al., 2021; Jourdren et al., 2023; Qu et al., 2023) között.

Bár a médiahasználat, megfelelő tartalmak fogyasztása esetén, pozitív fejlődési következményekkel is járhat, kétéves kor alatt az előnyökre vonatkozó evidenciák korlátozottak (AAP Council on Communications and Media, 2016), 0-9 éves korra vonatkozóan pedig a hátrányokat kimutató tanulmányok száma a különféle fejlődési területek többségénél felülmúlja az előnyöket kimutatókét (Streegan et al., 2022).

A digitális médiahasználat gyermekekre gyakorolt káros hatásának csökkentése érdekében az amerikai gyermekorvosok szakmai szövetsége, az American Academy of Pediatrics (AAP) először 1999-ben adott ki a gyermekek médiahasználatára vonatkozó ajánlást, amelyet 2011-ben, majd 2016-ban frissítettek (Brown & Council on Communications and Media, 2011; AAP Council on Communications and Media, 2016). Az AAP irányelvei a 18-24 hónaposnál fiatalabb gyermekek számára egyáltalán nem javasolják a digitális médiahasználatot, a szülői felügyelet mellett megvalósuló videócha-

telés kivételével. Ennek oka, hogy az ilyen fiatal gyermekek fejlődését a valós életben létrejövő szociális interakciók és viselkedéses tapasztalatok mozdítják elő. Kétéves kor felett az elfogadható napi képernyőidőt a szakmai ajánlás legfeljebb 1 órában határozta meg. Amennyiben a szülő úgy dönt, hogy ennél korábban vezeti be a digitális médiatartalmakat a gyermeke életébe, javasolt, hogy 18-24 hónapos korban ez a szülő és a gyermek közös tevékenységét jelentse, vagyis a gyermek ne egyedül, hanem a szüleiével közösen nézzen például videókat, amelyek tartalmát megbeszélik egymással. Az AAP (2016) ajánlása hangsúlyozza továbbá az életkornak megfelelő, magas minőségű tartalmak fogyasztásának, és a gyors tempójú, illetve erőszakos műsorok és applikációk elkerülésének a jelentőségét. Kiemelik továbbá a háttértelevíziózás, illetve az étkezéskor, a közös programok, játékok ideje alatt és az elalvást megelőző egy órában történő digitális médiaeszközhasználat mellőzésének a fontosságát, valamint tanácsolják a gyermekek digitális médiatartalmakkal való rendszeres megnyugtatójának elkerülését.

Az AAP fenti ajánlásához hasonlóan, a WHO (2019) és az ausztrál kormány (Australian Government, 2017) is amellett foglal állást, hogy a fizikai aktivitást nélkülöző képernyőnézés (mint a tévé- és filmnézés) kétéves kor alatt kerülendő, 2-5 éves kor között pedig napi egy órában limitálandó. Vannak mindemellett olyan szervezetek, így például az angol National Institute for Health and Care Excellence (NICE), amely bizonyítékok hiányában mindeddig nem fogalmazott meg a kora gyermekkori digitális médiahasználatra vonatkozó részletes ajánlást. Ehhez hasonlóképp, magyarországi ajánlás sem érhető el.

Heller (2021) a korai médiahasználat elterjedtségét figyelembe véve a szigorú tilalom helyett ártalomcsökkentési megközelítést hangsúlyoz. Ennek értelmében a médiahasználat teljes mellőzésének elvárása helyett abban érdemes a szülők segítségére lenni, hogy mennyiben tudják megvalósítani az aktuális ajánlásokat és ezáltal miként tudják csökkenteni a médiahasználat okozta lehetséges károkat. A szülőknek szóló lehetséges ajánlasként fogalmazza meg például azt, hogy amennyiben a digitális médiahasználat része a család mindennapjainak, ügyeljenek arra, hogy a gyermek elég időt töltsön alvással, valamint a motoros, nyelvi és kognitív képességeinek fejlődéséhez hozzájáruló egyéb aktivitásokkal is.

Szociodemográfiai meghatározottság

A digitális eszközök gyors ütemű terjedése nem csak a jómódú társadalmi rétegeket érintette. Sőt mi több, az alacsonyabb szocioökonómiai státuszú családok gyermekei számos kutatás eredménye szerint több időt töltenek a képernyő előtt, mint a kedvezőbb helyzetben élő társaik (Zhao et al., 2018; Chen & Adler, 2019; Rideout & Robb, 2020; McArthur et al., 2020). Az amerikai 0-8 éves gyermekek körében a napi képernyőidőt illető szocioökonómiai eltérés 2011 és 2017 között jelentősen nőtt (Rideout, 2017), és 2020-

ban csaknem 1-1 óra különbség volt megfigyelhető a magas jövedelmű (napi 1:52), a közepes jövedelmű (napi 2:43) és az alacsony jövedelmű (napi 3:48) családokban élő gyermekek napi képernyőideje között (Rideout & Robb, 2020). A különbség növekedése főképp az alacsony jövedelmű családokban megfigyelhető egyre hosszabb képernyőidőnek tudható be, míg a magasabb jövedelmű családokban megfigyelhető képernyőidő szinte változatlan. Dymia és mtsai. (2021) érvelése mentén a jövedelem szerint megfigyelhető különbségek háttérben többek között az is állhat, hogy a szegényebb családokban kevésbé tudnak a szülők ingergazdag környezetet teremteni a gyermekek fejlesztésére (például kevesebbet olvasnak a gyermeknek, lásd Rideout, 2017).

A reprezentatív amerikai felmérésben a 0-8 éves gyermekek képernyőideje, a jövedelemhez hasonlóan, a szülő kisebbségi etnikuma és alacsonyabb iskolai végzettsége esetén volt hosszabb (Rideout & Robb, 2020). Az anya alacsonyabb iskolai végzettségének (Radesky et al., 2014; Trinh et al., 2020; Krogh et al., 2021; Paulus et al., 2024) és a szülők párkapcsolati helyzetének (egyedülálló szülő: Radesky et al., 2014; szülők válása illetve nem az anya elsődleges gondozó: Zhao et al., 2018) jelentőségét is több kutatás kimutatta, noha korábbi kutatások sok esetben ezzel ellentétes eredményre jutottak (Duch, Fisher, Ensari, & Harrington, 2013). Xie és mtsai. (2023) 0-17 éves kínai gyermekek mintáján mindemellett arra mutattak rá, hogy a dolgozó anyák gyermekei nagyobb időtartamban képernyőznek, mint a nem dolgozóké, illetve az anyák munkaidejével párhuzamosan nőtt a gyermekek képernyőideje. Ez az összefüggés a 0-5 évesek körében jelentősebbnek bizonyult, mint az idősebb gyermekek esetén. Egy hazai, a Covid-19 járvány idején készült, hatéven aluli gyermekekre fókuszáló kutatásban F. Lassú és Megyeriné (2021) pedig azt hangsúlyozták, hogy azokban a jellemzően hátrányosabb helyzetű családokban, ahol nehezebbnek bizonyult a munka és a gyermeknevelés összeegyeztetése, a gyerekek gyakrabban használtak információs és kommunikációs technológián alapuló eszközöket, a pandémia ideje alatt az ezekkel töltött idő pedig még inkább megnövekedett.

Mindezek mellett a gyermekek demográfiai jellemzői is fontos meghatározói a képernyő előtt töltött időnek. A kutatások többsége alapján az idősebb gyermekek több időt töltenek képernyőzéssel (Duch, Fisher, Ensari, & Harrington, 2013; Zhao et al., 2018; Rideout & Robb, 2020; Trinh et al., 2020; Ribner & McHarg, 2021; Paulus et al., 2024). Noha a gyermekek neme és a testvérek megléte Duch és kollégái (2013) szisztematikus áttekintése szerint a kutatások többségében nem mutatott összefüggést a digitális médiahasználattal, vannak eredmények, amelyek a fiúgyermekek (Huston et al., 1999; Zhao et al., 2018; Rideout & Robb, 2020), vagy a testvérekkel bíró gyermekek (Zhao et al., 2018; Durham et al., 2021) nagyobb mértékű digitális médiahasználatára utalnak. Paulus és mtsai. (2024) kutatásukban ugyanakkor a testvérekkel bírók rövidebb időtartamú digitális médiafogyasztását mutatták ki 0-4 évesek körében.

A digitális médiahasználat és a szülőkkel végzett tevékenységek

A digitális médiahasználat gyermek-szülő kapcsolatra való hatását illetően gyakran hivatkozott és vizsgált elmélet az ún. *helyettesítési elmélet* (*displacement hypothesis*), amely szerint a gyermek médiafogyasztása a gyermekfejlődés szempontjából előnyösebb, interperszonális tapasztalatoktól, közös tevékenységektől veszi el az időt (Mutz et al., 1993; Roberts et al., 1993). Ezzel összefüggésben a túlzott képernyőidő az élőnyelv-környezeten alapuló nyelvtanulásra (Dydia, 2021), az olvasásra és egyéb edukációs tevékenységre (Huston et al., 1999) vagy a hasonló korú gyerekekkel folytatott játéokra (Putnick et al., 2023) fordított időt is csökkentheti. A helyettesítési elméletet 4-7 évesek körében, mobil eszközök vonatkozásában Liszikai-Peres és mtsai. (2024) magyarországi mintán is igazolták.

Wan és mtsai. (2021) 6-24 hónapos egyesült királyságbeli gyermekek körében mutatták ki, hogy a túlzott képernyőidő szocio-emocionális kompetenciára kifejtett negatív hatását részben a szülővel folytatott játék idejének lecsökkenése mediálja. Zhao és mtsai. (2018) pedig 3-4 éves kínai gyermekek reprezentatív mintáján igazolták, hogy a hosszabb napi képernyőidő nagymértékben a gyermek-szülő interakciókra gyakorolt hatásán keresztül fejt ki negatív hatást a gyermekek szocioemocionális jóllétére. Taylor és mtsai. (2016) ugyanakkor 6-36 hónapos gyermekek körében nem találtak összefüggést a gyermekek képernyőideje és az olvasás, illetve az egyéb szülőkkel végzett aktivitások között.

Mindezekon túl Kirkorian és mtsai. (2009) laboratóriumi körülmények között, 1-3 éves gyermekek részvételével végzett megfigyeléses kutatása alapján, a háttér-televíziózás is csökkenti a szülő-gyermek interakciók mennyiségét és minőségét. Masur és mtsai. (2016) pedig arra mutattak rá, hogy a bekapcsolt televízió mellett történő játék során (ami gyakran megfigyelt jelenség volt) az anyák kevesebbet és kevésbé választékosan beszéltek egymásfél éves gyermekükhöz, ami a gyermekek szókincsére is negatív hatást gyakorolt.

Noha az AAP ajánlása (AAP Council on Communications and Media, 2016) hangsúlyozza a szülő aktív részvételének fontosságát a gyermek médiafogyasztásában – ami által a képernyőzés maga is egy interperszonális élménnyé, közös tevékenységgé válik –, a gyermek digitális médiahasználatát mintegy „digitális cumiként” (Kabali et al., 2015) vagy „elektronikus babysitterként” (Zhao et al., 2018) nem ritkán a gyermek megnyugtatót, viselkedési problémáinak kezelését, vagy éppen figyelmének lekötését szolgálja, miközben a szülő egyéb teendőivel foglalkozik. Magyar és nemzetközi eredmények is megerősítik, hogy a szülők leggyakrabban a házimunka elvégzésének ideje alatt kötik le a gyermekeket különféle digitális tartalmakkal. Faragó és mtsai. (2020) vizsgálatában a hároméves gyermekek szüleinek 81,8%-a jelezte, hogy háztartási feladatokat is szokott végezni, miközben a gyermeke tévét néz, 20,8% internetezik közben, 18,8% jelezte, hogy ez idő

alatt pihenni, 14,1%, hogy dolgozni szokott, 5,7% pedig hogy könyvet vagy újságot olvas. Kabali és szerzőtársai (2015) amerikai vizsgálata négy éven aluli, alacsony szocioökonómiai státuszú gyermekek szülei körében mutatták ki, hogy a szülők leggyakrabban (70%) a háztartási feladatok elvégzésekor adnak a gyerekek kezébe mobileszközt. Ezt követik azok az esetek, amikor nyilvános térben szeretnék megnyugtatni őket (65%), illetve amikor egyéb teendőket szeretnének elintézni (58%), azonban 28% az altatáskor is engedi a gyermek számára az infokommunikációs eszközök használatát.

A vizsgálat célja

Noha a kora gyermekkori médiahasználat előfordulásának vonatkozásában mind reprezentatív külföldi (Rideout & Robb, 2020), mind pedig korábbi hazai vizsgálatok rendelkezésre állnak (Faragó et al., 2020; Konok, Bunford, et al., 2020; Koscsóné Kolkopf & Kiss, 2020), nincs tudomásunk a téma reprezentatív hazai mintán történő eddigi vizsgálatáról. A tanulmány egyik célja ezért szociodemográfiai szempontból reprezentatív magyarországi mintán megvizsgálni a kora gyermekkori médiahasználat elterjedtségét és sajátosságait, valamint a napi képernyőidő szocioökonómiai és demográfiai meghatározottságát. Vizsgálatunk további célja a helyettesítési hipotézis (Mutz et al., 1993; Roberts et al., 1993) tesztelése, vagyis annak a kérdésnek a megválaszolása, hogy a gyermekek napi képernyőideje miként függ össze a szülővel végzett egyéb közös tevékenységek előfordulásával.

Módszer

Eljárás és minta

A tanulmány a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) Népeségtudományi Kutatóintézete (NKI) által folytatott Kohorsz '18 Magyar Születési Kohorszvizsgálat (továbbiakban Kohorsz '18) adatain alapszik. A Kohorsz '18 vizsgálat módszertanáról, közte a mintavétel és a súlyozás módszeréről és az alkalmazott mérőeszközökről a témában közzétett jelentések nyújtanak bővebb tájékoztatást (Szabó et al., 2020, 2023; Verosza et al., 2022).

A kutatás súlyozott adatbázisa a 2018-ban szülő nők gyermekeire nézve reprezentatív az anyák iskolai végzettségét, gyermekeinek számát, hivatalos családi állapotát, életkorát, illetve a lakhely fejlettségi mutatóját tekintve. A tanulmány elsősorban a Kohorsz '18 harmadik, másfél éves gyermekek körében lezajlott szakaszának digitális médiahasználatra vonatkozó részadatbázisát elemzi.

A résztvevők kutatásba való felkérését és az első két – a várandósság idején és a gyermekek fél éves korában esedékes – adatfelvételt az NKI által erre felkészített védőnők végezték a résztvevők tájékoztatását és önként vállalt írásos beleegyezését követően, a másfél éves kori adatfelvételt azonban kér-

dezőbiztosok végezték. Az adatok egyénsoros összekapcsolását az anyák és gyermekeik egyedi, hatjegyű azonosítója teszi lehetővé.

A másfél éves kori adatfelvétel személyes találkozás keretei között történt. A kérdezőbiztosok a kérdőív nagyobb részét (ún. főkérdőív) szóban kérdezték le az anyáktól és online, egy tableten rögzítették a válaszaikat. Az önkitöltős kérdőív kitöltésének az idejére a tabletet a kérdezőbiztosok átadták az anyáknak a kérdőív önálló megválaszolása céljából (hacsak nem kért ebben az anya segítséget tőlük).

A Kohorsz '18 másfél éves kori adatfelvétele 2019. október és 2020. november között zajlott, így a Covid-19 világjárvány is érintette azt. A járvány terjedése és a kapcsolódó kormányzati intézkedések következtében az adatfelvétel 2020. március 18-i kezdettel három hónapig szünetelt, vagyis a kutatásban részt vevő családok egy része nem került felkeresésre.

A másfél éves kori adatfelvételi szakaszban a gyermekek médiafogyasztására vonatkozó kérdéseket a vér szerinti anyák (n=4941) véletlenszerűen kiválasztott 50%-os részmintája válaszolta meg, ikergyermeket gondozó anyák esetén csak az elsőként született ikergyermekre vonatkozóan. A teljes súlyozott elemszám, amely sokaságon a tanulmányban közölt elemzéseket végeztük ezért n=2569 (a súlyozatlan elemszám n=2577).

Az adatfelvétel a kérdezőbiztos instrukció szerint a 18 hónapos kor betöltését megelőző 1. és azt követő 3. hét közötti időszámban valósult meg, ugyanakkor a gyakorlatban ettől eltérő időpontban is történt adatgyűjtés. A vizsgált gyermekek életkora az adatfelvételnél 15 és 23 hónap között változott (M=17,99, SD=0,84). A nemi eloszlás közel egyenlő volt (52% fiú, 48% lány). A gyermekek többsége egyedüli gyermek (44,1%) vagy csak nála idősebb testvére van (50,9%). Kiseb testvére az adatfelvételig 5%-uknak született. Összesen a gyermekek 6,7%-a járt az adatfelvétel idején bölcsődébe és az őket gondozó anyáknak mindössze 11,1%-a dolgozott aktívan. A minta jellemzőit az 1. táblázat ismerteti.

1. táblázat

A minta jellemzői

Változók		n	%
Gyermek életkora	18 hó alatti	657	25,6
	18 hó vagy afölötti	1912	74,4
Gyermek neme	Fiú	1335	52,0
	Lány	1234	48,0
Testvérek összetétele	Nincs testvére	1133	44,1
	Csak idősebb testvére van	1308	50,9
	Fiatalabb testvére (is) van	129	5,0

Intézményes napközbeni ellátás igénybevétele	Nem jár bölcsődébe	2387	92,9
	Bölcsődés	173	6,7
	Adathiány	9	0,3
Anya munkaerőpiaci aktivitása	Van munkaviszony, inaktív	1430	55,7
	Van munkaviszony, aktív	284	11,1
	Nincs munkaviszony	854	33,3
Háztartás jövedelme	1 (legalsó ötöd)	523	20,4
	2	543	21,1
	3	493	19,2
	4	456	17,8
	5 (legfelső ötöd)	434	16,9
	Adathiány	119	4,6
Anya iskolai végzettsége	Maximum 8 osztály	492	19,2
	Szakmunkás	296	11,5
	Érettségi	886	34,5
	Felsőfokú	892	34,7
	Adathiány	2	0,1
Anya életkora	25 év alatti	353	13,7
	25-29 év	590	23,0
	30-34 év	781	30,4
	35-39 év	588	22,9
	40 éves, vagy afölötti	258	10,0
Anya partnerkapcsolati helyzete	Házass	1679	65,4
	Élettársi kapcsolatban él	739	28,8
	Nem él együtt partnerrel	150	5,9
Adatfelvételi időszak	2019 ősz	348	13,6
	2019 dec., 2020 jan.	645	25,1
	2020 febr., márc.	469	18,3
	2020 nyár	702	27,3
	2020 ősz	405	15,8

Változók és mérőeszközök

A gyermekek digitális médiahasználati szokásairól az anyák az önkitöltős kérdőívben számoltak be. A különféle médiaeszközök használati gyakoriságának a felmérésére hatfokú (0=(még) egyáltalán nem, 5=naponta többször), a napi képernyőidőre skála-típusú (*Egy átlagos napon mennyi időt tölt gyer-*

meke összesen tévé-, videónézéssel és mobil eszköz használattal? (Ha gyermeke egyáltalán nem tölt időt ilyesmivel, kérjük írja be, hogy 0 óra 0 percet.)), a háttértelevíziózás előfordulására ötfokú (1=soha, 5=mindig) skála irányult. Kétértékű (1=igen, 2=nem) kérdések vonatkoztak emellett arra, hogy az anya „Milyen helyzetben szokta megengedni másfél éves gyermekének, hogy tévét, videókat nézzen vagy mobil eszközt (telefon, táblagépet) használjon?”. A digitális médiahasználat korrelátumainak az elemzésére a napi képernyőidő alapján létrehozott kategoriális változó (0 perc, 1-30 perc, 31-60 perc és több, mint 1 óra) szolgált.

A vizsgálatba bevont szociodemográfiai háttérváltozók egy része a 18 hónapos kori azonosító kérdésekre (gyermek életkora az adatfelvételkor, adatfelvétel időpontja), a 18 hónapos kori, a kérdezőbiztos által szóban, a főkérdőív részeként lekérdezett kérdésekre (testvérek összetétele², intézményes napközbeni ellátás igénybevétele, anya munkaerőpiaci aktivitása, anya valós partnerkapcsolati helyzete), vagy a 18 hónapos kori, önkitöltős kérdőívre (háztartás jövedelme³) adott válaszokon alapszik. A teljes változókészlet a kérdések szövegezésével Szabó és mtsai. (2023) kötetének Mellékletében olvasható. További változók kerültek összekapcsolásra a másfél éves kori adatbázissal a féléves (gyermek neme), és a várandós (anya iskolai végzettsége, anya életkora) adatbázisból.

A gyermek és a szülő közös tevékenységeinek előfordulását a kérdezőbiztos szóban, a főkérdőív részeként mérte fel. A skála típusú (0-7 nap) változót eredményező kérdés arra vonatkozott, hogy „Az elmúlt héten az anya vagy más felnőtt hány napon végezte a gyermekkel a következő tevékenységeket: Mondókázott, mesélt a gyermeknek (fejből); Kézműveskedett a gyermekkel, pl. rajzolás, gyurmázás; Hallgatott zenét, énekelt, zenélt vagy táncolt a gyermekkel; Játszott a gyermekkel valamilyen játékkal a házon belül; Vonta be a gyermeket mindennapi tennivalókba, pl. pakolás, főzés; Játszott a gyermekkel a szabadban; Olvasott neki könyvből vagy nézegetett vele képeskönyvet; Próbálta a gyermeket tanítani például testrészeire, színek, állatok megnevezésére?”. Az elemzések céljára ezeket a skála típusú válaszokat kértékű változókká alakítottuk, ahol a gyakori (legalább 4 nap az elmúlt héten) és az ennél ritkább (0-3 nap) előfordulást különböztettük meg.

Statisztikai elemzés

Az adatok elemzését IBM SPSS Statistics 25.0 programban végeztük. A minta és a kora gyermekkori digitális médiahasználat leíró jellemzésekor rela-

² Az anya életben lévő, vér szerinti gyermekeinek száma, és a kutatásban részt vevő, másfél éves gyermek óta esetlegesen született gyermekei alapján.

³ Az anyák háztartásának elmúlt havi nettó jövedelme az OECD gyakorlatának megfelelő négyzetgyökös ekvivalencia skála mentén ekvivalens jövedelemmé lett alakítva, és az elemzés tárgya az ekvivalens jövedelem mentén, a Kohorsz '18 kutatás teljes másfél éves kori mintáján létrehozott jövedelmi ötödök.

tív gyakoriság és gyakoriság adatokat közlünk, a Kohorsz '18 másfél éves kori, gyermekekre súlyozott adatbázisának digitális médiahasználati kérdéseket megválaszoló almintája alapján. Kétváltozós eljárásként Pearson-féle χ^2 -tesztekkel vizsgáltuk, hogy a napi képernyőidő kategoriális változója (0 perc, 1-30 perc, 31-60 perc és több, mint 1 óra) milyen összefüggésben állt a gyermek és a családja bizonyos jellemzőivel, valamint a szülővel végzett egyéb tevékenységek rendszeres előfordulásával. E tesztek hatásnagyságának értékelésére a Cramer-féle V-mutatót alkalmazzuk, amely abban az esetben javasolt, ha a keresztábla valamely változója kettőnél több értékű (Field, 2018). Többváltozós eljárásként logisztikus regressziós modellekben vizsgáltuk meg, hogy a kategoriális napi képernyőidő változó és a kétértékű szülővel folytatott interakció változók közötti szignifikáns összefüggések a gyermek és családja médiahasználattal összefüggést mutató szocioökonómiai és demográfiai jellemzőire, valamint az adatfelvétel időzítésére kontrollálva is fennállnak-e.

Eredmények

A kora gyermekkori médiahasználati szokások jellemzése

A másfél éves gyermekek médiaeszköz használatának a gyakoriságát bizonyos eszközök és tevékenységek mentén a 2. táblázat ismerteti. A leggyakrabban használt médiaeszköznek a televízió bizonyult: a másfél éves gyermekek 71,7%-a legalább heti gyakorisággal, 43,6%-a pedig naponta nézett tévét az anyai beszámolók szerint. Hasonlóan elterjedt a képernyőnézés nélkül történő zenehallgatás: ez legalább heti gyakorisággal a gyerekek 70%-ára, napi gyakorisággal pedig 35,7%-a volt jellemző. Érintőképernyős, hordozható eszközöket (mobiltelefon, tablet) mintegy ötödük használ mindennapokban: 21,2%-uk néz mobileszközön napi szinten videókat/filmeket, és 18,7%-uk használ érintőképernyős eszközt napi gyakorisággal aktívan (vagyis a gyermek a képernyőt ujjával görgeti, tapogatja is). A számítógépen történő film vagy videónézés volt a legritkább a kisgyermekek körében. Amennyiben a képernyőhasználatot összevontan vizsgáljuk, a napi rendszerességű digitális médiaeszközhasználat (nem ideértve a képanyag nélkül történő zenehallgatást) a gyermekek 49,0%-ára volt jellemző.

2. táblázat

A médiahasználati tevékenységek előfordulási gyakorisága

Tevékenység	Előfordulási gyakoriság n (%)					
	(Még) egyáltalán nem	Ritkábban, mint hetente	Hetente egyszer	Hetente többször	Naponta egyszer	Naponta többször
Tévézés	396 (15,5)	327 (12,8)	198 (7,7)	520 (20,3)	515 (20,2)	599 (23,4)
Film vagy videónézés mobil eszközön	904 (35,2)	491 (19,1)	254 (9,9)	374 (14,6)	275 (10,7)	268 (10,4)
Film vagy videónézés számítógépen	1722 (67,1)	341 (13,3)	141 (5,5)	151 (5,9)	98 (3,8)	114 (4,4)
Érintőképernyős eszköz aktív használata	1115 (43,5)	456 (17,8)	219 (8,6)	295 (11,5)	215 (8,4)	265 (10,3)
Zenehallgatás (képanyag nélkül)	516 (20,1)	254 (9,9)	222 (8,6)	657 (25,6)	335 (13,1)	582 (22,7)

Megjegyzés: A válaszhiány előfordulása az egyes kérdések esetén legfeljebb 0,3% (n=15) volt. Az előfordulási gyakoriságokat a táblázat ezek nélkül mutatja be.

Arra a kérdésre, hogy mennyi időt tölt a gyermek egy átlagos napon tévé-, videónézéssel és mobil eszköz használattal, az anyák 99,2%-a tudott/kívánt válaszolni (n=2547). Eszerint a másfél éves gyermekek 14%-áról volt elmondható, hogy egyáltalán nem tölt időt egy átlagos napon képernyőhasználattal. 24,3%-uk 1-30 percet, 24,2%-uk 31-60 percet, 18,8 százalékuk 61-120 percet, 18,8%-uk pedig több mint 2 órát töltött ezzel. Az átlagos napi képernyőidő az összes gyermek vonatkozásában 85,7 perc (SD = 103,5; Mdn=60) volt. Azon gyermekek körében, akik töltöttek ezzel valamennyi időt egy átlagos napon (n=2191) az átlagérték 99,6 perc (SD=105,2; Mdn=60), a tevékenységekre vonatkozó kérdések alapján napi rendszerességgel képernyőzők körében (n=1259) pedig 122,5 perc (SD=113,1, Mdn = 90) volt. A napi egy órát a gyermekek 37,5%-ának képernyőideje haladta meg.

Nagy eltéréseket mutatott, hogy az anyák milyen körülmények között engedik meg a gyermeknek a digitális médiahasználatot (lásd 3. táblázat). Legnagyobb hányaduk (62,1%) olyankor, ha a gyermekkel közösen szórakoznak. Nem ritka továbbá, hogy az anya eközben szeretné elvégezni a házimunkát (53,5%), vagy ezáltal szeretné fejleszteni a gyermek képességeit (52,8%). A gyermekek 19,6%-ánál fordult elő, hogy evés, etetés közben néz tévét vagy videókat, az altatáskor történő médiahasználat pedig 12,4%-uknál.

3. táblázat

A digitális médiahasználat engedélyezése bizonyos helyzetekben, az előfordulás sorrendjében

Helyzet	Előfordulási gyakoriság n (%)		
	Igen	Nem	Adathiány
Közös szórakozás céljából	1595 (62,1)	934 (36,4)	40 (1,6)
Házimunka elvégzésekor	1374 (53,5)	1157 (45,0)	38 (1,5)
Fejlesztés céljából	1356 (52,8)	1165 (45,3)	48 (1,9)
Megnyugtató, figyelemelterelés céljából	1105 (43,0)	1408 (54,8)	56 (2,2)
Evés, etetés közben	505 (19,6)	2003 (78,0)	61 (2,4)
Az anya pihenésekor, kikapcsolódásakor	357 (13,9)	2148 (83,6)	64 (2,5)
Altatáskor	318 (12,4)	2188 (85,2)	63 (2,5)

Ami a háttértelevíziózás elterjedtségét illeti, a családok közel egyharmada esetén gyakran (18,9%) vagy mindig (12,5%) előfordult, hogy ment a tévé amikor valaki otthon van, úgy, hogy senki nem nézte. 29,5%-uknál ez néha fordult elő, míg a többieknél szinte soha (14,0%) vagy soha (25,1%).

A médiahasználati szokások korrelátumai

A továbbiakban négyes felosztást alkalmazva (0 perc, 1-30 perc, 31-60 perc és több mint 1 óra) vizsgáljuk, hogy a napi képernyőidő milyen összefüggésben állt a gyermek és a családja bizonyos jellemzőivel (lásd 4. táblázat), valamint a szülővel végzett egyéb tevékenységek rendszeres előfordulásával (lásd 5. táblázat). Ebben a felosztásban a 0 perc képviseli a nemzetközi ajánlásoknak való teljes megfelelést, a több mint egy óra az egyértelműen túlzott médiafogyasztást, a két köztes kategória pedig az aránylag mérsékelt képernyőidőt.

A napi képernyőidő nem függött össze a gyermek nemével, azzal, hogy betöltötte-e már a másfél éves életkort, vagy azzal, hogy az adatfelvétel idején járt-e bölcsődébe. A testvéreket illetően szignifikáns, ám elhanyagolható hatáserősségű összefüggést figyelhetünk meg, miszerint a kisebb testvér megléte ebben a fiatal korban valamelyest hosszabb képernyőidővel járt együtt.

Jelentős összefüggést mutatott mindemellett a napi képernyőidő az anya szocioökonómiai státuszával és életkorával. Míg a munkaviszonnyal rendelkező anyák esetén az aktívan dolgozók és az inaktívak gyermekei hasonló értékeket mutattak, addig a munkaviszonnyal nem rendelkező anyák gyermekeinél jellemzőbb volt a túlzott, és kevésbé jellemző a legfeljebb napi 30 perces képernyőhasználat. Hasonlóképp, a háztartás magasabb jövedelmével és az anya magasabb iskolai végzettségével egyre gyakoribb volt a médiahasználat teljes mellőzése, és a nagyon mérsékelt, 1-30 perces képernyőidő, míg a túlzott, napi több mint 1 órás képernyőidő ritkábban fordult elő. Az anya életkorát tekintve, a 25-29 évesekhez képest, a náluk idősebbek gyermekeire ritkábban, míg a náluk fiatalabb

anyák gyermekeire gyakrabban volt jellemző a túlzott képernyőidő. A digitális médiahasználat mellőzése, hasonlóképp, a 30 év feletti anyák gyermekeinél volt jellemzőbb, míg a 25 év alatti anyák gyermekei körében aránylag ritkának bizonyult. Végül, a házasságban élő anyák gyermekei körében gyakoribb volt a mérsekelt, és ritkább a túlzott képernyőidő, mint a nem házas anyák gyermekeinél.

Az adatfelvétel időzítésének a jelentőségét vizsgálva kismértékű összefüggésre lehetünk figyelmesek. A túlzott képernyőhasználat a gyermekekre a 2020 februári és márciusi időszakban, vagyis a koronavírusjárvány felfutásakor volt a legjellemzőbb. A koronavírusjárvány kirobbanása előtti (2019-es), és az azt követő (2020-as) őszi időszakban ugyanakkor nem mutatott eltérést a gyermekek képernyőideje.

4. táblázat

A másfél éves gyermekek napi átlagos képernyőideje a gyermek és családja jellemzőinek a függvényében

Vizsgált változó	Napi képernyőidő, előfordulási gyakoriság n (%)				χ ² próba eredménye
	0 perc	1-30 perc	31-60 perc	60+ perc	
<i>Gyermek életkora</i>					
18 hó alatti	98 (15,0)	151 (23,1)	146 (22,4)	258 (39,5)	χ ² (3, n=2549)=3,40, p=0,334, Cramer's V=0,037
18 hó vagy afölötti	258 (13,6)	468 (24,7)	472 (24,9)	698 (36,8)	
<i>Gyermek neme</i>					
Fiú	193 (14,6)	310 (23,4)	324 (24,4)	499 (37,6)	χ ² (3, n=2547)=1,60, p=0,659, Cramer's V=0,025
Lány	163 (13,3)	308 (25,2)	294 (24,1)	456 (37,3)	
<i>Testvérek összetétele</i>					
Nincs testvére	134 (12,0)	286 (25,5)	277 (24,7)	424 (37,8)	χ ² (6, n=2548)=13,22, p=0,040, Cramer's V=0,051
Csak idősebb testvére van	206 (15,9)	310 (23,9)	310 (23,9)	473 (36,4)	
Fiatalabb testvére (is) van	17 (13,3)	22 (17,2)	30 (23,4)	59 (46,1)	
<i>Intézményes napközbeni ellátás igénybevétele</i>					
Nem jár bölcsődébe	331 (14,0)	568 (24,0)	570 (24,1)	900 (38,0)	χ ² (3, n=2538)=4,64, p=0,20, Cramer's V=0,043
Bölcsődés	24 (14,2)	49 (29,0)	45 (26,6)	51 (30,2)	
<i>Anya munkaerőpiaci aktivitása</i>					
Van munkaviszony, inaktív	229 (16,1)	389 (27,4)	342 (24,1)	460 (32,4)	χ ² (6, n=2546)=64,12, p<0,001, Cramer's V=0,112
Van munkaviszony, aktív	47 (17,0)	64 (23,1)	70 (25,3)	96 (34,7)	
Nincs munkaviszony	80 (9,4)	165 (19,4)	205 (24,1)	399 (47,0)	

<i>Háztartás jövedelme</i>					
1 (legalsó ötöd)	47 (9,0)	78 (15,0)	121 (23,2)	275 (52,8)	$\chi^2(12, n=2430)=142,77, p<0,001,$ Cramer's V=0,140
2	62 (11,5)	115 (21,3)	125 (23,1)	238 (44,1)	
3	62 (12,7)	127 (26,0)	123 (25,2)	176 (36,1)	
4	60 (13,4)	134 (29,8)	125 (27,8)	130 (29,0)	
5 (legfelső ötöd)	97 (22,5)	134 (31,0)	99 (22,9)	102 (23,6)	
<i>Anyai iskolai végzettsége</i>					
Maximum 8 osztály	24 (4,9)	54 (11,1)	110 (22,5)	300 (61,5)	$\chi^2(9, n=2544)=348,72, p<0,001, \text{Cramer's } V=0,214$
Szaktanulmány	29 (9,8)	41 (13,9)	77 (26,1)	148 (50,2)	
Érettségi	98 (11,2)	213 (24,3)	232 (26,4)	335 (38,2)	
Felsőfokú	204 (23,1)	310 (35,1)	197 (22,3)	172 (19,5)	
<i>Anyai életkora</i>					
25 év alatti	17 (4,8)	40 (11,4)	78 (22,2)	217 (61,6)	$\chi^2(12, n=2545)=175,04, p<0,001, \text{Cramer's } V=0,151$
25-29 év	53 (9,0)	126 (21,5)	153 (26,1)	255 (43,4)	
30-34 év	138 (17,9)	209 (27,2)	190 (24,7)	232 (30,2)	
35-39 év	106 (18,2)	170 (29,2)	145 (24,9)	161 (27,7)	
40 éves, vagy afölötti	41 (16,1)	73 (28,6)	51 (20,0)	90 (35,3)	
<i>Anyai partnerkapcsolati helyzete</i>					
Házasság	284 (17,0)	454 (27,2)	400 (24,0)	529 (31,7)	$\chi^2(6, n=2547)=96,01, p<0,001, \text{Cramer's } V=0,137$
Élettársi kapcsolatban él	61 (8,4)	144 (19,7)	177 (24,2)	348 (47,7)	
Nem él együtt partnerrel	11 (7,3)	20 (13,3)	41 (27,3)	78 (52,0)	
<i>Adatfelvételi időszak</i>					
2019 ősz	55 (15,9)	80 (23,2)	90 (26,1)	120 (34,8)	$\chi^2(12, n=2546)=26,29, p=0,010, \text{Cramer's } V=0,059$
2019 dec., 2020 jan.	77 (12,0)	173 (27,0)	151 (23,6)	240 (37,4)	
2020 febr., márc.	47 (10,1)	113 (24,2)	99 (21,2)	208 (44,5)	
2020 nyár	112 (16,2)	156 (22,5)	172 (24,8)	253 (36,5)	
2020 ősz	64 (16,0)	97 (24,3)	105 (26,3)	134 (33,5)	
Összesen	356 (14,0)	618 (24,3)	617 (24,2)	956 (37,5)	

Megjegyzés. A szignifikáns összefüggéseket mutató változók neveit a táblázatban félkövérrel szedtük.

A szülővel folytatott interakciókat illetően (lásd 5. táblázat) a másfél éves gyermekek napi képernyőidejével nem mutatott szignifikáns összefüggést az, hogy a

szülők a gyermekkel a napok több mint felében kézműveskedtek-e, végeztek vele zenés-táncos aktivitást vagy vonták őt be a mindennapi tennivalókba.

A további tevékenységekkel ugyanakkor szignifikáns összefüggéseket figyelhetünk meg. Ezek szerint a napi több mint fél óra képernyőidővel jellemezhető gyermekekre kisebb arányban volt igaz, hogy a szülei gyakran mondókáztak vagy olvastak nekik, játszottak velük a házon belül vagy a szabadban, illetve próbálták őket taníttatni. Ezek az aktivitások ugyanakkor azonos arányban voltak gyakoriak a digitális médiahasználatot teljesen mellőző, és az azt naponta 1-30 percig végző gyermekek körében.

5. táblázat

A másfél éves gyermekek napi képernyőidejének és szüleikkel folytatott bizonyos interakcióinak kétváltozós összefüggései

Interakció típusa	Képernyőidő	A szülővel folytatott interakció gyakori előfordulása az egyes napi képernyőidők esetén	
		n (%)	χ^2 próba eredménye
Mondókázás, mesemondás	0 perc	326 (92,4)	$\chi^2(3, n=2534)=48,51, p<0,001, \text{Cramer's } V=0,138$
	1-30 perc	580 (94,0)	
	31-60 perc	534 (86,8)	
	60+ perc	790 (83,2)	
	Összesen	2230 (88,0)	
Kézműveskedés, rajzolás	0 perc	205 (58,4)	$\chi^2(3, n=2517)=0,789, p=0,852, \text{Cramer's } V=0,018$
	1-30 perc	367 (59,8)	
	31-60 perc	354 (57,9)	
	60+ perc	564 (59,9)	
	Összesen	1490 (59,2)	
Zenélés, éneklés, táncolás	0 perc	334 (94,4)	$\chi^2(3, n=2538)=1,35, p=0,717, \text{Cramer's } V=0,023$
	1-30 perc	581 (93,9)	
	31-60 perc	569 (92,8)	
	60+ perc	896 (94,1)	
	Összesen	2380 (93,8)	
Játék a házon belül	0 perc	350 (99,2)	$\chi^2(3, n=2538)=20,16, p<0,001, \text{Cramer's } V=0,089$
	1-30 perc	613 (99,2)	
	31-60 perc	597 (97,2)	
	60+ perc	915 (96,0)	
	Összesen	2475 (97,5)	

Bevonás a napi tennivalókba	0 perc	315 (89,2)	$\chi^2(3, n=2533)=5,15, p=0,161,$ Cramer's V=0,045
	1-30 perc	554 (89,8)	
	31-60 perc	531 (86,5)	
	60+ perc	822 (86,6)	
	Összesen	2222 (87,7)	
Játék a szabadban	0 perc	330 (93,2)	$\chi^2(3, n=2532)=14,03,$ $p=0,003,$ Cramer's V=0,074
	1-30 perc	560 (90,6)	
	31-60 perc	549 (89,6)	
	60+ perc	820 (86,6)	
	Összesen	2259 (89,2)	
Olvasás, könyvnevezetés	0 perc	327 (92,4)	$\chi^2(3, n=2532)=25,02,$ $p<0,001,$ Cramer's V=0,099
	1-30 perc	576 (93,4)	
	31-60 perc	532 (87,1)	
	60+ perc	821 (86,4)	
	Összesen	2256 (89,1)	
Tanítgatás	0 perc	338 (95,2)	$\chi^2(3, n=2536)=15,18,$ $p=0,002,$ Cramer's V=0,077
	1-30 perc	584 (94,8)	
	31-60 perc	565 (92,0)	
	60+ perc	859 (90,3)	
	Összesen	2346 (92,5)	

Megjegyzés. A szignifikáns összefüggéseket mutató változókat a táblázatban félkövérrel szedtük. Az egyes tevékenységek gyakori végzése alatt az elmúlt hét során legalább 4 napon történő előfordulást értjük.

Végezetül azt vizsgáltuk meg, hogy a napi képernyőidő és a szülővel folytatott interakciók közötti szignifikáns összefüggések akkor is fennállnak-e, ha kontrolláljuk ezeket a gyermek és családja médiahasználattal összefüggést mutató szocioökonómiai és demográfiai jellemzőire, valamint az adatfelvétel időzítésére. A függő változó mindegyik modell esetén az, hogy az adott tevékenység előfordul-e legalább a napok több mint felében. Ezeket a többváltozós eredményeket a 6. táblázat szemlélteti.

A kontrollváltozók bevonásával a gyermeknek való olvasás és a tanítgatás gyakorisága már nem mutatott összefüggést a gyermek napi képernyőidejével. A mondókázás és a játék – ide értve a házon belüli és a szabadban töltött játékot is – ugyanakkor a többváltozós elemzésekben is nagyobb eséllyel bizonyult gyakori tevékenységnek akkor, ha a gyermek legfeljebb napi 30 percet töltött képernyő előtt, mint akkor, ha legalább 1 órát tette ezt.

6. táblázat

A másfél éves gyermekek napi képernyőidejének és szüleikkel folytatott bizonyos interakcióinak összefüggései többváltozós elemzésekben

Függő változó	Képernyőidő ref.: 60+ perc	OR	95% CI	p	Wald
1. Mondókázás, mese-mondás	0 perc	1,74	1,10, 2,77	0,019	22,12, p<0,001
	1-30 perc	2,52	1,67, 3,79	<0,001	
	31-60 perc	1,13	0,83, 1,53	0,434	
2. Játék a házon belül	0 perc	5,15	1,40, 18,99	0,014	13,53, p=0,004
	1-30 perc	4,52	1,71, 11,92	0,002	
	31-60 perc	1,53	0,82, 2,86	0,186	
3. Játék a szabadban	0 perc	1,98	1,20, 3,27	0,008	9,37, p=0,025
	1-30 perc	1,53	1,06, 2,22	0,025	
	31-60 perc	1,27	0,90, 1,79	0,181	
4. Olvasás, könyvnevezgetés	0 perc	1,29	0,80, 2,07	0,304	7,97, p=0,047
	1-30 perc	1,47	0,99, 2,18	0,056	
	31-60 perc	0,84	0,61, 1,16	0,293	
5. Tanítgatás	0 perc	1,54	0,86, 2,73	0,144	3,76, p=0,289
	1-30 perc	1,41	0,90, 2,22	0,134	
	31-60 perc	1,04	0,71, 1,53	0,847	

Megjegyzés. A szignifikáns összefüggéseket mutató változókat és képernyőidő kategóriákat a táblázatban félkövérrel szedtük. A függő változók az egyes logisztikus regressziós modellek esetén a megadott tevékenységek gyakori végzésére, vagyis az elmúlt hét során legalább 4 napon történő előfordulására vonatkoznak. A kontroll változók mindegyik modell esetében: testvérek összetétele, anya munkaerőpiaci aktivitása, háztartás jövedelme, anya iskolai végzettsége, anya életkora, anya partnerkapcsolati helyzete, adatfelvételi időszak. Modell statisztikák: 1. modell: n=2419, -2LL = 1667,24, R²=0,042 (Cox & Snell), 0,081 (Nagelkerke), $\chi^2(24)=103,25$, p<0,001.

2. modell: n=2423, -2LL = 508,53, R²=0,022 (Cox & Snell), 0,105 (Nagelkerke), $\chi^2(24)=53,48$, p<0,001. 3. modell: n=2419, -2LL = 1480,58, R²=0,075 (Cox & Snell), 0,150 (Nagelkerke), $\chi^2(24)=187,26$, p<0,001. 4. modell: n=2420, -2LL = 1569,38, R²=0,042 (Cox & Snell), 0,084 (Nagelkerke), $\chi^2(24)=104,13$, p<0,001. 5. modell: n=2422, -2LL = 1204,72, R²=0,037 (Cox & Snell), 0,090 (Nagelkerke), $\chi^2(24)=92,06$, p<0,001.

Megbeszélés

Tanulmányunk célja egyfelől a kora gyermekkori médiahasználat elterjedtségének és sajátosságainak magyarországi vizsgálata volt, másfelől a helyzet-tesztési hipotézis (Mutz et al., 1993; Roberts et al., 1993) tesztelése azon keresztül, hogy a gyermekek napi képernyőideje milyen összefüggést mutat egyes szüleikkel végzett közös tevékenységekkel. A Kohorsz '18 Magyar Születési Kohorszvizsgálat harmadik hullámának reprezentatív mintája alapján a 2019. október és 2020. november között másfél éves gyermekek körében térképeztük fel a napi képernyőidő jellemzőit, szocioökonómiai és demográfiai meghatározottságát.

A nemzetközi ajánlások szerint a két éves kor alatti gyermekeknek egyáltalán nem javasolt a digitális médiatartalmak fogyasztása (AAP Council on Communications and Media, 2016; WHO 2019), míg a 2-5 évesek körében legfeljebb napi 1 órában korlátozandó. A másfél éves magyar gyermekek túlnyomó többsége ennek ellenére napi szintű képernyőhasználó. A gyermekek mindössze 14%-ának mindennapjaiba nem tartozik bele a képernyőhasználat, a többiek kisebb-nagyobb gyakorisággal használják a digitális média különböző formáit, a gyermekek több mint harmada (37,5%) napi egy órát meghaladó időtartamban. A képernyőhasználó 18 hónaposok átlagosan naponta 99,6 percet használják a digitális eszközöket, a napi rendszerességgel képernyőzők pedig naponta két órán keresztül (az összes gyermek vonatkozásában az átlagérték 85,7 perc). Hasonlóan a más országokban is megfigyelhető trendekhez (Durham et al., 2021; Rideout & Robb, 2020), az érintőképernyős digitális eszközök előretörése ellenére továbbra is a televízió a leggyakrabban használt médiaeszköz a magyar gyermekek körében, és a leggyakrabban végzett digitális tevékenység a tévé- illetve videónézés. A másfél évesek csaknem fele (43,6%) napi szinten tévézik, és mintegy ötödük (21,2%) néz napi gyakorisággal videókat/filmeket hordozható eszközökön.

Más országokból származó adatok szerint a képernyőhasználat elterjedtsége mindenütt növekvő tendenciát mutat, bár az adatok nehezen összevetethetők, hiszen az egyes vizsgálatok más-más években készültek, más-más korosztályra fókuszáltak, és a mérési módszerek sem egyeztek. Mindazonáltal a magyarországi adatok nagyobb elterjedtségre utalnak, mint azon németországi eredmények, melyek szerint 2015-2019 között a 1 éves gyermekek 20%-a nézett rendszeresen tévét (Durham et al., 2021), vagy az 1-2 éves gyermekek 14,4 percet töltöttek képernyő előtt (Paulus et al., 2024). Szintén meghaladják azon amerikai eredményt, miszerint 2020-ban a két év alatti gyermekek 32%-a bizonyult napi képernyőhasználónak, és a gyermekek átlagos napi képernyőideje 49 perc volt (Rideout & Robb, 2020). A napi rendszerességgel képernyőzők kétórás képernyőideje mindemellett nagyjából megfelel az amerikai, felmérést megelőző napra vonatkoztatott közel kétórás átlagnak (Rideout & Robb, 2020).

Az AAP ajánlása a képernyőidő korlátozása mellett kerülendő tevékenységként írja le a háttértelevíziózást, illetve az evés és az elalvás előtt történő médiahasználatot (AAP Council on Communications and Media, 2016). Az aktív tévénezés mellett a háttértelevíziózás is rendkívül elterjedtnek bizonyult. A másfél éves gyermeket nevelő magyar családok közel egyharmada esetén gyakran (18,9%) vagy mindig (12,5%) előfordult, hogy ment a tévé amikor valaki otthon volt, úgy, hogy senki nem nézte; emellett csaknem minden ötödik (19,6%) illetve nyolcadik (12,4%) gyermek esetében volt jellemző a digitális médiahasználat evés vagy altatás közben.

Vizsgálatunkban a napi képernyőidő hossza erős összefüggést mutatott a gyermekeket nevelő anyák társadalmi-gazdasági helyzetével. A magasabb jövedelmű anyák gyermekei, akárcsak a külföldi kutatások során (Zhao et al., 2018; Chen & Adler, 2019; Rideout & Robb, 2020; McArthur et al., 2020) nagyobb arányban tartoztak a digitális médiát mellőzők körébe; ugyanez volt tapasztalható a magasabb anyai iskolai végzettség esetében is (Radesky et al., 2014; Trinh et al., 2020; Krogh et al., 2021; Paulus et al., 2024). Xie és mtsai. (2023) Kínában végzett kutatásával ellentétben a magyarországi aktívan dolgozó anyák esetében rövidebb volt az átlagos képernyőidő, mint a munkaviszonnyal nem rendelkező anyák gyermekeinél (ugyanakkor az aktívan dolgozó illetve a munkaviszonnyal ugyan rendelkező, de a kérdezés idején inaktív anyák gyermekei között nem volt szignifikáns az eltérés). Az, hogy a gyermek járt-e bölcsődébe, nem befolyásolta szignifikánsan a képernyőhasználatot.

Az anyák demográfiai jellemzői közül az anya életkora egyértelmű kapcsolatot mutatott a vizsgált kimenettel: a fiatalabb anyák gyermekei körében alacsonyabb volt a képernyőhasználat teljes mellőzése. A párkapcsolati helyzetet illetően, ahol a szakirodalom következtetései némileg ellentmondásosnak bizonyultak, elemzésünk Radesky és mtsai. (2014) eredményeit tükrözte, miszerint az egyedülálló szülők esetében hosszabb az átlagos képernyőhasználati idő.

A gyermekek jellemzőit illetően sem a nem, sem az életkor (betöltötte-e a másfél évet a kérdezés idején vagy sem) nem mutatott szignifikáns kapcsolatot a képernyőhasználat gyakoriságával. Továbbá a testvérek megléte is csak kis mértékben befolyásolta a képernyőhasználatot: a csak idősebb testvérrel rendelkezők esetében volt a legmagasabb a képernyőt egyáltalán nem használók aránya, míg a fiatalabb testvérrel is bírók esetében volt a legmagasabb a napi 1 órát meghaladó képernyőzés.

Az adatfelvétel sajátosságai miatt (a kérdezési időszak a Covid-19 járvány előtt kezdődött, és a járvány idején fejeződött be) érdemes megemlítenünk e speciális helyzetből fakadó különbséget a képernyőhasználatot illetően. A napi 1 órát meghaladó képernyőhasználat a 2020 február-márciusi adatfelvételi időszakban, vagyis a járvány kezdetekor volt a legjellemzőbb. Az ez előtti (2019 ősz), és az ezt követő (2020 ősz) időszakban viszont nem volt lényeges különbség a gyermekek képernyőidejében.

Elemzésünk célja az egyszerű leíráson túl a helyettesítési hipotézis (Mutz et al., 1993; Roberts et al., 1993) tesztelése is volt, azaz annak vizsgálata, hogy vajon a digitális eszközhasználat elveheti-e az időt a szülő-gyermek közötti egyéb, fejlesztő jellegű tevékenységektől. Ennek érdekében többféle tevékenység gyakoriságát (kézműveskedés/rajzolás, zenélés/éneklés/táncolás, bevonás a napi tennivalókba, olvasás/könyvnezegetés, tanítgatás, játék a házon belül, játék a szabadban, mondókázás/mesemondás,) vizsgáltuk a képernyőhasználati idő függvényében. Az eredmények három tevékenység esetében (játék a házon belül, játék a szabadban, mondókázás/mesemondás) mutattak szignifikáns kapcsolatot a többváltozós elemzési modellben, azaz ezek nagyobb eséllyel bizonyultak gyakori tevékenységnek akkor, ha a gyermek legfeljebb napi 30 percet töltött képernyő előtt, mint akkor, ha legalább 1 órát tette ezt. Ezek alapján a helyettesítési elmélet részben igazoltnak látszik.

Ugyancsak ezt támasztja alá az is, hogy a digitális médiahasználat engedélyezése az anyák több mint fele (53,5%) esetében összekapcsolódott a házimunka elvégzésével, azaz Zhao és mtsai. (2018) megfogalmazásában, „elektronikus babysitter” funkciót tölt be. Természetesen ez nem kizárólagos funkció, hiszen emellett gyakori volt a közös szórakozás vagy éppen a fejlesztés céljából történő képernyőhasználat is, ugyanakkor ismét érdemes felhívni a figyelmet az ajánlásokra, amelyek szerint kisgyermekkorban nem javasolt, hogy a gyermek egyedül használja a digitális eszközöket, hanem ennek közös tevékenységnek kellene lennie a szülővel.

A vizsgálat erősségei és korlátai

A vizsgálat erősségei közé tartozik, hogy a magyar másfél éves gyermekek reprezentatív mintáján tudta kimutatni a képernyőhasználat gyakoriságát illetve az eltérések mögötti társadalmi-gazdasági és demográfiai háttértényezőkkel való összefüggéseket.

Limitációként kell megemlítenünk azonban, hogy keresztmetszeti vizsgálat révén elemzésünk ok-okozati összefüggések kimutatására nem, csak az összefüggések jelenlétének kimutatására alkalmas. A tanulmányban tett következtetések ebből adódóan egy adott időpillanatra vonatkozott képet tárnak fel, amelyet meghatároz többek között bizonyos digitális eszközök elérhetőségének széleskörűvé válása, kezelhetősége, és a velük kapcsolatos különféle viselkedési minták elterjedése vagy épp eltűnése. Az esetleges mérési hibák közé tartozhat, hogy az adatok az anyai beszámolókból származnak, így a percepció pontatlansága illetve a feltételezett elvárásoknak való megfelelés befolyásoló ereje miatt az eredmények némileg torzítottak lehetnek, továbbá nehezítik a megfigyelések általánosíthatóságát. Emellett a képernyőidő mérése egyetlen összegző kérdéssel történt, és a kérdések alapján nincs pontos képünk arról sem, hogy a digitális médiahasználat mennyiben a szülővel közösen végzett tevékenység. A befolyásoló tényezők között sze-

replő anyai munkavégzés és bölcsődei felügyelet kapcsán meg kell említenünk, hogy a hazai családtámogatási rendszer sajátosságai miatt a dolgozó anyák aránya gyermekük 18 hónapos korában nemzetközi összehasonlításban meglehetősen alacsony, és a korai munkavállalás az anyák egy sajátos csoportjára jellemző.

Végül említést érdemel a vizsgálat időzítése is, mivel az magába foglalta a koronavírus járványt megelőző időszakot, illetve a járvány egy szakaszát is, - így bár az adatok bepillantást engednek egy világjárvány sújtotta speciális élethelyzetbe - a lezárások hatással lehettek mind a képernyőidő gyakoriságára, mind néhány háttértényezőre (anyai munkavállalói státusz, bölcsődébe járás).

Konklúzió

A digitális médiahasználat már kora gyermekkorban a mindennapok részévé vált. Bár a gyermekfejlődésre gyakorolt hatásoknak általában a negatív oldalt szokták kiemelni, a jelenség általános elterjedése miatt érdemes arra koncentrálni, hogy hogyan lehet a leginkább veszélyeztetett csoportok (alacsony iskolázottságú, alacsony jövedelmű, gyermeküket egyedül nevelő anyák) esetében valós alternatívát, segítséget nyújtani. Heller (2021) ártalomcsökkentési megközelítésének megfelelően a teljes tilalom helyett arra érdemes törekedni, hogy a digitális médiahasználat lehetőleg a szülő-gyermek közös tevékenysége legyen, illetve hogy más tevékenységekre is elég időt szakítsanak a szülő-gyermek kapcsolatban. Ennek érdekében érdemes lenne olyan oktató, ismeretterjesztő anyagokat készíteni akár a szakértők (gyermekorvosok, védőnők, oktatási szakemberek), akár a szülők részére, amelyek felhívják a figyelmet a káros hatásokra, és a hétköznapiakban is használható tanácsokat adnak.

Támogatás

Kopcsó Krisztina munkája a 146797 számú projekt keretében, a Kulturális és Innovációs Minisztérium Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból nyújtott támogatásával, a PD_23 pályázati program finanszírozásában valósult meg.

Ökrös Fruzsina munkája az Innovációs és Technológiai Minisztérium KDP-13-1/PALY-2021 kódszámú Kooperatív Doktori Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

Irodalom

AAP Council on Communications and Media (2016). Media and young minds. *Pediatrics*, 138(5), e20162591. <https://doi.org/10.1542/peds.2016-2591>

Australian Government (2017). *Australian 24-Hour Movement Guidelines for the Early Years (birth to 5 years) – Fact Sheet*. <https://www.health.gov.au/sites/>

- default/files/documents/2021/05/24-hour-movement-guidelines-birth-to-5-years-fact-sheet.pdf (2024.04.29.)
- Brown, A. & Council on Communications and Media (2011). Media use by children younger than 2 years. *Pediatrics*, 128(5), 1040–1045. <https://doi.org/10.1542/peds.2011-1753>
- Chen, E., & Miller, G. E. (2013). Socioeconomic status and health: Mediating and moderating factors. *Annual Review of Clinical Psychology*, 9(1), 723–749. <https://doi.org/10.1146/annurev-clinpsy-050212-185634>
- Chen, W., & Adler, J. L. (2019). Assessment of Screen Exposure in Young Children, 1997 to 2014. *JAMA Pediatrics*, 173(4), 391–393. <https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2018.5546>
- Cheung, C. H. M., Bedford, R., Saez De Urabain, I. R., Karmiloff-Smith, A., & Smith, T. J. (2017). Daily touchscreen use in infants and toddlers is associated with reduced sleep and delayed sleep onset. *Scientific Reports*, 7(1), 46104. <https://doi.org/10.1038/srep46104>
- Desmarais, E., Brown, K., Campbell, K., French, B. F., Putnam, S. P., Casalin, S., Linhares, M. B. M., Lecannelier, F., Wang, Z., Raikkonen, K., Heinonen, K., Tuovinen, S., Montirosso, R., Provenzi, L., Park, S. Y., Han, S. Y., Lee, E. G., Huitron, B., de Weerth, C., ... Gartstein, M. A. (2021). Links between television exposure and toddler dysregulation: Does culture matter? *Infant Behavior and Development*, 63, 101557. <https://doi.org/10.1016/j.infbeh.2021.101557>
- Duch, H., Fisher, E. M., Ensari, I., & Harrington, A. (2013). Screen time use in children under 3 years old: A systematic review of correlates. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 10(1), 102. <https://doi.org/10.1186/1479-5868-10-102>
- Duch, H., Fisher, E. M., Ensari, I., Font, M., Harrington, A., Taromino, C., Yip, J., & Rodriguez, C. (2013). Association of Screen Time Use and Language Development in Hispanic Toddlers: A Cross-Sectional and Longitudinal Study. *Clinical Pediatrics*, 52(9), 857–865. <https://doi.org/10.1177/0009922813492881>
- Durham, K., Wethmar, D., Brandstetter, S., Seelbach-Göbel, B., Apfelbacher, C., Melter, M., Kabesch, M., Kerzel, S., & The KUNO Kids Study Group (2021). Digital Media Exposure and Predictors for Screen Time in 12-Month-Old Children: A Cross-Sectional Analysis of Data From a German Birth Cohort. *Frontiers in Psychiatry*, 12, 737178. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2021.737178>
- Dynia, J. M., Dore, R. A., Bates, R. A., & Justice, L. M. (2021). Media exposure and language for toddlers from low-income homes. *Infant Behavior & Development*, 63, 101542. <https://doi.org/10.1016/j.infbeh.2021.101542>
- F. Lassú, Zs. & Megyeriné Fácskai, J. (2021). „A tévé maradt az egyetlen lehetőség, ami lefoglalta őket” – Hatéves kor alatti gyermekek és családjuk digitális eszközhasználatának változása a Covid19 járvány idején. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, (9)2, 187–204. <https://doi.org/10.31074/gyntf.2021.2.187.204>

- Faragó, B., Kecskeméti-Székelyi, K. Zs., & Dávid, M. (2020). Infokommunikációs technológia használata kora gyermekkorban, *Gyermeknevelés*, 8(1), 114–130. <https://doi.org/10.31074/gyntf.2020.1.114.130>
- Field, A. (2018). *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics. 5th Edition*. SAGE Publications Ltd.
- Heller, N. A. (2021). Infant media use: A harm reduction approach. *Infant Behavior and Development*, 64, 101610. <https://doi.org/10.1016/j.infbeh.2021.101610>
- Hinkley, T., Verbestel, V., Ahrens, W., Lissner, L., Molnár, D., Moreno, L. A., Pigeot, I., Pohlabein, H., Reisch, L. A., Russo, P., Veidebaum, T., Tornaritis, M., Williams, G., De Henauw, S., De Bourdeaudhuij, I.; for the IDEFICS Consortium. (2014). Early Childhood Electronic Media Use as a Predictor of Poorer Well-being: A Prospective Cohort Study. *JAMA Pediatrics*, 168(5), 485–492. <https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2014.94>
- Huston, A. C., Wright, J. C., Marquis, J., & Green, S. B. (1999). How young children spend their time: Television and other activities. *Developmental Psychology*, 35(4), 912–925. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.35.4.912>
- Jago, R., Stamatakis, E., Gama, A., Carvalhal, I. M., Nogueira, H., Rosado, V., & Padez, C. (2012). Parent and Child Screen-Viewing Time and Home Media Environment. *American Journal of Preventive Medicine*, 43(2), 150–158. <https://doi.org/10.1016/j.amepre.2012.04.012>
- Jourdren, M., Bucaille, A., & Ropars, J. (2023). The Impact of Screen Exposure on Attention Abilities in Young Children: A Systematic Review. *Pediatric Neurology*, 142, 76–88. <https://doi.org/10.1016/j.pediatrneurol.2023.01.005>
- Kabali, H. K., Irigoyen, M. M., Nunez-Davis, R., Budacki, J. G., Mohanty, S. H., Leister, K. P., & Bonner, R. L., Jr (2015). Exposure and Use of Mobile Media Devices by Young Children. *Pediatrics*, 136(6), 1044–1050. <https://doi.org/10.1542/peds.2015-2151>
- Kirkorian, H. L., Pempek, T. A., Murphy, L. A., Schmidt, M. E., & Anderson, D. R. (2009). The impact of background television on parent-child interaction. *Child Development*, 80(5), 1350–1359. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2009.01337.x>
- Konok, V., Peres, K., Ferdinandy, B., Jurányi, Zs., Bunford, N., Ujfalussy, D. J., Réti, Zs., Kampis, Gy. & Miklósi, Á. (2020). Hogyan hat a mobileszköz-használat az óvodások figyelmére és társas-kognitív készségeire? *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, 8(2), 13–31. <https://doi.org/10.31074/gyntf.2020.2.13.31>
- Konok, V., Bunford, N., & Miklósi, Á. (2020). Associations between child mobile use and digital parenting style in Hungarian families. *Journal of Children and Media*, 14(1), 91–109. <https://doi.org/10.1080/17482798.2019.1684332>
- Koscsóné Kolkopf J., & Kiss H. (2020). „Digitális Honfoglalás” avagy 0–3 évesek a digitális világban: A 0–3 éves gyermekek otthoni okoseszköz-használata Józsefvárosban. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, 8(2), 202–218. <https://doi.org/10.31074/gyntf.2020.2.202.218>

- Kostyrka-Allchorne, K., Cooper, N. R., & Simpson, A. (2017). The relationship between television exposure and children's cognition and behaviour: A systematic review. *Developmental Review, 44*, 19–58. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2016.12.002>
- Kracht, C. L., Redman, L. M., Bellando, J., Krukowski, R. A., & Andres, A. (2023). Association between maternal and infant screen time with child growth and development: A longitudinal study. *Pediatric Obesity, 18*(7), e13033. <https://doi.org/10.1111/ijpo.13033>
- Krogh, M. T., Egmoose, I., Stuart, A. C., Madsen, E. B., Haase, T. W., & Væver, M. S. (2021). A longitudinal examination of daily amounts of screen time and technofence in infants aged 2–11 months and associations with maternal sociodemographic factors. *Infant Behavior and Development, 63*, Article 101543.
- Liszcai-Peres, K., Budai, Z., Kocsis, A., Jurányi, Z., Pogány, Á., Kampis, G., Miklósi, Á., & Konok, V. (2024). Association between the use of mobile touchscreen devices and the quality of parent-child interaction in preschoolers. *Frontiers in Child and Adolescent Psychiatry, 3*, 1330243. <https://doi.org/10.3389/frcha.2024.1330243>
- Madigan, S., Browne, D., Racine, N., Mori, C., & Tough, S. (2019). Association Between Screen Time and Children's Performance on a Developmental Screening Test. *JAMA Pediatrics, 173*(3), 244–250. <https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2018.5056>
- Masur, E. F., Flynn, V., & Olson, J. (2016). Infants' background television exposure during play: Negative relations to the quantity and quality of mothers' speech and infants' vocabulary acquisition. *First Language, 36*(2), 109–123. <https://doi.org/10.1177/0142723716639499>
- McArthur, B. A., Browne, D., Tough, S., & Madigan, S. (2020). Trajectories of screen use during early childhood: Predictors and associated behavior and learning outcomes. *Computers in Human Behavior, 113*, 106501. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2020.106501>
- Mutz, D. C., Roberts, D. F., & Vuuren, D. P. van. (1993). Reconsidering the Displacement Hypothesis: Television's Influence on Children's Time Use. *Communication Research, 20*(1), 51–75. <https://doi.org/10.1177/009365093020001003>
- Paulus, F. W., Joas, J., Friedmann, A., Fuschlberger, T., Möhler, E., & Mall, V. (2024). Familial context influences media usage in 0- to 4-year old children. *Frontiers in Public Health, 11*, 1256287. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2023.1256287>
- Przybylski, A. K. (2019). Digital Screen Time and Pediatric Sleep: Evidence from a Preregistered Cohort Study. *The Journal of Pediatrics, 205*, 218–223.e1. <https://doi.org/10.1016/j.jpeds.2018.09.054>
- Putnick, D. L., Trinh, M.-H., Sundaram, R., Bell, E. M., Ghassabian, A., Robinson, S. L., & Yeung, E. (2023). Displacement of peer play by screen time: Associations with toddler development. *Pediatric Research, 93*(5), 1425–1431. <https://doi.org/10.1038/s41390-022-02261-y>

- Qu, G., Hu, W., Meng, J., Wang, X., Su, W., Liu, H., Ma, S., Sun, C., Huang, C., Lowe, S., & Sun, Y. (2023). Association between screen time and developmental and behavioral problems among children in the United States: Evidence from 2018 to 2020 NSCH. *Journal of Psychiatric Research*, *161*, 140–149. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychires.2023.03.014>
- Radesky, J. S., Schumacher, J., & Zuckerman, B. (2015). Mobile and Interactive Media Use by Young Children: The Good, the Bad, and the Unknown. *Pediatrics*, *135*(1), 1–3. <https://doi.org/10.1542/peds.2014-2251>
- Radesky, J. S., Silverstein, M., Zuckerman, B., & Christakis, D. A. (2014). Infant Self-Regulation and Early Childhood Media Exposure. *Pediatrics*, *133*(5), e1172–e1178. <https://doi.org/10.1542/peds.2013-2367>
- Ribner, A. D., & McHarg, G. (2021). Screens across the pond: Findings from longitudinal screen time research in the US and UK. *Infant Behavior and Development*, *63*, 101551. <https://doi.org/10.1016/j.infbeh.2021.101551>
- Rideout, V. J. (2017). *The Common Sense census: Media use by kids age zero to eight, 2017*. Common Sense Media. https://www.commonsensemedia.org/sites/default/files/research/report/csm_zerotoeight_fullreport_release_2.pdf (2024.04.29.)
- Rideout, V., & Robb, M. B. (2020). *The Common Sense census: Media use by kids age zero to eight, 2020*. Common Sense Media. https://www.commonsensemedia.org/sites/default/files/research/report/2020_zero_to_eight_census_final_web.pdf (2024.04.29.)
- Roberts, D. F., Henriksen, L., Voelker, D. H., & van Vuuren, D. P. (1993). Television and Schooling: Displacement and Distraction Hypotheses. *Australian Journal of Education*, *37*(2), 198–211. <https://doi.org/10.1177/000494419303700207>
- Streegan, C. J. B., Lugue, J. P. A., & Morato-Espino, P. G. (2022). Effects of screen time on the development of children under 9 years old: A systematic review. *Journal of Pediatric and Neonatal Individualized Medicine (JPNIM)*, *11*(1), e110113. <https://doi.org/10.7363/110113>
- Szabó, L., Boros, J., Fábrián, I., Gresits, G., Hortobágyi, A., Kapitány, B., Kis, R., Kopcsó, K., Leitheiser, F., Rohr, A., Spéder, Zs., & Veroszta, Zs. (2020). *Várandós kutatási szakasz. Technikai riport. Kohorsz '18 Magyar Születési Kohorszvizsgálat, Kutatási Jelentések 102*. KSH Népeségtudományi Kutatóintézet. <https://doi.org/10.21543/Kut.2020.102>
- Szabó, L., Boros, J., Fábrián, I., Kapitány, B., Kopcsó, K., Ökrös, F., Spéder, Zs., & Veroszta, Zs. (2023). *Kohorsz '18 Magyar Születési Kohorszvizsgálat. Másfél éves kutatási szakasz. Technikai riport. Kutatási Jelentések 109*. KSH Népeségtudományi Kutatóintézet. <https://doi.org/10.21543/Kut.2022.109>
- Takahashi, I., Obara, T., Ishikuro, M., Murakami, K., Ueno, F., Noda, A., Onuma, T., Shinoda, G., Nishimura, T., Tsuchiya, K. J., & Kuriyama, S. (2023). Screen Time at Age 1 Year and Communication and Problem-Solving Developmental Delay

- at 2 and 4 Years. *JAMA Pediatrics*, 177(10), 1039–1046. <https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2023.3057>
- Taylor, G., Monaghan, P., & Westermann, G. (2018). Investigating the association between children's screen media exposure and vocabulary size in the UK. *Journal of Children and Media*. <https://doi.org/10.1080/17482798.2017.1365737>
- Trinh, M.-H., Sundaram, R., Robinson, S. L., Lin, T.-C., Bell, E. M., Ghassabian, A., & Yeung, E. H. (2020). Association of Trajectory and Covariates of Children's Screen Media Time. *JAMA Pediatrics*, 174(1), 71–78. <https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2019.4488>
- UNICEF (2017). *UNICEF State of the World's Children: Children in a Digital World*. https://www.unicef.org/media/48581/file/SOWC_2017_ENG.pdf (2024.04.29.)
- Veroszta, Zs., Boros, J., Fábrián, I., Kapitány, B., Kis, R., Kopcsó, K., Leitheiser, F., Szabó, L., & Spéder, Zs. (2022). *Féléves kutatási szakasz. Technikai riport. Kohorsz '18 Magyar Születési Kohorszvizsgálat, Kutatási Jelentések 105*. KSH Népeségtudományi Kutatóintézet. <https://doi.org/10.21543/Kut.2022.105>
- Veroszta Zs., Boros J., Kapitány B., Kopcsó K., Leitheiser F., Szabó L., Spéder Zs. (2021). *Várandósság Magyarországon – Jelentés a Kohorsz '18 Magyar Születési Kohorszvizsgálat 1. hullámáról. Kutatási Jelentések 104*. KSH Népeségtudományi Kutatóintézet. <https://doi.org/10.21543/Kut.2021.104>
- Wan, M. W., Fitch-Bunce, C., Heron, K., & Lester, E. (2021). Infant screen media usage and social-emotional functioning. *Infant Behavior and Development*, 62, 101509. <https://doi.org/10.1016/j.infbeh.2020.101509>
- World Health Organization (2019). *Guidelines on Physical Activity, Sedentary Behaviour and Sleep for Children under 5 Years of Age*. World Health Organization, Geneva <https://www.who.int/publications/i/item/9789241550536> (2024.04.29.)
- Xie, Q.-W., Luo, X., Chen, R., & Zhou, X. (2023). Associations Between Parental Employment and Children's Screen Time: A Longitudinal Study of China Health and Nutrition Survey. *International Journal of Public Health*, 67, 1605372. <https://doi.org/10.3389/ijph.2022.1605372>
- Zhao, J., Zhang, Y., Jiang, F., Ip, P., Ho, F. K. W., Zhang, Y., & Huang, H. (2018). Excessive Screen Time and Psychosocial Well-Being: The Mediating Role of Body Mass Index, Sleep Duration, and Parent-Child Interaction. *The Journal of Pediatrics*, 202, 157-162.e1. <https://doi.org/10.1016/j.jpeds.2018.06.029>

Kopcsó, K., Ökrös, F. & Boros, J.

Characteristics and correlates of digital media use at 18 months: results from a representative Hungarian survey

To reduce adverse developmental consequences, international guidelines recommend the avoidance of digital media use under the age of two. This is, however, rarely implemented. The aim of our study is to investigate the prevalence and characteristics of early childhood media use and the socioeconomic and demographic determinants of daily screen time in a sociodemographically representative Hungarian sample. We also test the displacement hypothesis that higher media use correlates with less stimulating activities with parents. The study was conducted on the weighted subdataset of the third wave of the Cohort '18 Hungarian Birth Cohort Study (n=2569) among children (52% boys, 48% girls) aged eighteen months (M=17.99 months, SD=0.84). The data are based on maternal reports. The vast majority of children were found to be users of digital media, most often of television, with 43.6% of them watching it daily. The average daily screen time of children who used media devices was 99.6 minutes, with 37.5% of children using media devices for more than an hour. Daily screen time correlated highly with the socioeconomic status and age of the mother. In multivariate analyses, children with more than half an hour of screen time per day were less likely than children with less screen time to have been told stories or played with indoors or outdoors by their parents. The findings highlight the prevalence of media use in early childhood and the importance of a harm reduction approach to support families in developing media use habits that minimise developmental risk.

Keywords: digital media use; screen time, socio-economic and demographic differences, early childhood, Cohort '18

Kopcsó Krisztina: <https://orcid.org/0000-0001-7387-0865>

Ökrös Fruzsina: <https://orcid.org/0000-0002-3988-4371>

Boros Julianna: <https://orcid.org/0000-0003-3191-3630>